

OBSAH

Úvod	str. 15
----------------	---------

Aristotelovo dělení poesie. – Margites a Batrachomyomachia. – Heroikomika ve středověku. – Epos zvířecí. – Souběžnost vývoje druhu s vývojem společenským. – Heroikomický epos jako literární žánr a heroikomika jako specifický princip vidění skutečnosti. – Typy heroikomického eposu. – Heroikomika burleskní a klasicistická. – Všední hrdina a všední život v heroikomickém eposu. – Počátky realismu. – Ariostovská poéma „romantická“. – Základní rys heroikomické literatury: nesourodé míšení vysokého a nízkého, vznešeného a malicherného. – Integrace typů heroikomického eposu a jejich vztah k žánrům jiným. – Heroikomický epos a počátky žurnalistiky. – Mašinérie. – Parodie a travestie. – Ironie. – Satira. – Heroikomika a komický epos v XIX. století. – Rozklad kanonizovaných literárních žánrů romantickou revolucí. – Přejít od velké epiky veršované k románu. – Hrdina a antihrdina buržoazní éry. – Zestručnění poémy. – Veršovaný fejetón a dramati-zovaná groteska. – Wagner a Offenbach. – Heroikomická groteska na rozhraní XIX. a XX. století. – Jarry a Joyce. – Heroikomika a nová heroika XX. století – Hlavní metodické principy práce. – Terminologie

I.

HISTORICKÝ VÝVOJ A TYPOLOGIE HERIOKOMIKY V EVROPSKÝCH LITERATURÁCH

A. ODHEROIČTĚNÍ HÉROA

1. Héros burleskní	str. 41
------------------------------	---------

Heroikomické dědictví antického starověku. – Heroikomika feudálního středo-věku. – Počátky heroikomiky v renesanční Itálii. – T. Folengo. – Makarónština. – Rabelais. – Heroikomika ve službách reformace. – J. Fischart. – Boje mnichů. – Blešiády. – Heroikomické boje studentů, měšťanů a sedláků

2. Héros parodovaný a travestovaný str. 52

Živelnost burlesky. – Pokusy o stanovení vnitřní zákonitosti druhu. – Parodistické akademie. – Al. Tassoni. – Smíšení heroiky a heroikomiky v Uloupeném vědru. – G. B. Lalli. – První travestie Eneidy. – Proniknutí italského burleskního eposu do Francie. – Burleska v bojích Frondy. – P. Scarron. – Burleskní verš. – Zánik burleskní módy ve Francii. – Přejchod burlesky do Anglie. – Protipuritánská burleska zbraní stuartovské kontrarevoluce. – Butlerův Hudibras. – Hudibraský verš a ilustrace Hogarthovy

3. Héros plebejský str. 60

Úpadek typu rytíře. – Vývoj hrdiny plebejského od zesměšnění ke skutečné heroizaci. – Kortumova Jobsiáda. – Komická poéma v době Velké revoluce francouzské. – Fr. v. Ratschky. – Ilustrace k Jobsiádě. – Obrázkové seriály. – G. Doré a W. Busch

B. HEROIKOMIKA PROSTÉHO ŽIVOTA

1. Patetizace malichernosti str. 72

Neheroická akce v heroickém podání. – Básně o společenských hrách. – Tzv. Invention poem. – Všední život v poezii

2. Básně o hrách a původu věcí str. 74

Scaccia ludus M. H. Vidy. – Poémy o hrách v karty a o sportovních zápasech. – Fischartova satira o původu jezuitského klobouku. – Rokoková poéma o původu titěrností. – Vějíř J. Gaye

3. Chránový pulpit a uloupená kadeř str. 77

Heroikomika v poetice Boileauově. – Le lutrin. – Nový typ komické poémy. – Gressetův Papoušek. – Boileauova poéma v Anglii. Dryden, Addison, Garth, Pope. – Uloupená kadeř. – Mašinérie strážných duchů. – Komická poéma v Německu. – J. Fr. Zachariä. – Goethe o společenském rozšíření komické poémy

4. Příběhy všedního dne str. 90

Goethe o všedním životě v poesii. – Komická poéma v próze. – Pariniho Il Giorno. – Vergilovská poéma didaktická a její parodie. – Delillova chvála rolnictví a Berchouxova Gastronomie

C. KRÁLOVSTVÍ BOHYNĚ TUPOSTI str. 98

Komická poéma jako literární satira. – Heroikomický panegyrik. – Satira v bojích o francouzskou akademii a v polemice tzv. starožitníků a modernistů. – Dryde-

nův Mac Flecknoe. – Boj starožitníků a modernistů v Anglii. – Swiftova Bitva knih. – Martinus Scriblerus. – Popeova Dunciada. – Heroikomická satira v boji Gottscheda a Švýcarů. – Dunciády francouzské a německé

D. VÝVOJ NOVÉHO SVĚTOVÉHO NÁZORU

1. Výsměch bohům str. 111

Lukianos Samosatský jako inspirační zdroj komického eposu. – Jeho význam pro evropské osvícenství. – Interpretace Wielandova. – Olympští bohové u Lukiana. – Momus. – Antropomorfizování bohové v básnictví antickém a v literatuře křesťanské Evropy. – Lo Scherno degli Dei Fr. Braccioliniho. – Satira Voltairova. – Pucelle d'Orléans. – Protiřímská travestie Blumauerova. – Der Engelfall. – Deistický útok proti křesťanství. – E. Parny

2. Renesanční capriccio a romantická ironie str. 130

Rytířská poéma renesanční. – „Duch capriccio“ v pojetí Wielandově. – L. Ariosto. – Zuřivý Roland. – Stance. – Ariostovská poéma. – Chr. M. Wieland. – Byron. – Beppo a Don Juan. – Romantická ironie. – Immermann a Heine. – Bohové v exilu. – Atta Troll a Deutschland. – Heineovy cesty do pekel. – Hamerlingův Homunculus

II.

SLOVANSKÁ HEROIKOMIKA V OBDOBÍ KLASICISMU A ROMANTISMU

A. KLASICKÁ HEROIKOMIKA U SLOVANŮ

1. První projevy heroikomiky u Slovanů str. 165

Styky Slovanů s antickou a západoevropskou základnou heroikomiky. – Satira a humor v literatuře dubrovnické. – Dubrovnický epos. – Vliv Ariosta a Tassa. – Gundulićův Osman. – Renesanční literatura polská. – Jan Kochanowski. – Rzeczpospolita Babińska. – J. A. Kmita. – Šlechtická gavenda. – Heroikomické portréty polské šlechty u B. Paprockého a paměti Paskovy. – Heroikomika v komedii rybaltovské. – Macaronica St. Orzelského. – Satira česká. – Makarónská burleska J. Fl. Hammerschmidta

2. Vrcholné období rozvoje evropského eposu heroikomického u Rusů a u Poláků str. 172

Rozdíl v osvěcenské heroikomice ruské a polské. – Scarronovská poéma ruská a boileauovská polská. – Majkov a Čulkov. – Obrazy z poutí, jarmarků, Olympu a

Parnasu. – Dušeňka I. F. Bogdanoviče. – Osipovova travestovaná Eneida. – Poéma pohádkově bohatýrská. – Bova A. N. Radiščeva. – Myšeida I. Krasického. – Varhany T. K. Węsierského. – Monachomachie Krasického a jeho následovníků. – Kniažnínův Balón

3. Heroikomický epos v obrozenském procesu slovanských národů str. 184

Slovanská obrození. – Tvoření nového spisovného jazyka. – Prostředkující význam burlesky a heroikomiky. – Lidový konzument literatury. – Obrození české a slovenské. – Burleska v díle první novočeské školy básnické. – Tablic a Puchmajer. – Hněvkovského Děvín. – Obrození Ukrajinců a Bělorusů. – Kotljarevského travestie Eneidy. – Burleskní styl na Ukrajině. – Eneida běloruská. – Běloruská dunciáda

B. OD HEROIKOMICKÉHO EPOSU K ROMÁNU VE VERŠÍCH

1. Na cestě k realismu str. 195

Evžen Oněgin a Pan Tadeáš jako první klasická díla evropského realismu

2. Arzamas a Šubravci str. 196

Ruská literatura na počátku XIX. stol. – Kruh Šiškovův. – Žukovského Arzamas. – Boj heroikomickou satirou. – Nebezpečný soused V. L. Puškina a Rozchvácené kožichy A. A. Šachovského. – Vilenští šubravci, filomati a jejich literatura. – Wiadomości brukowe. – Komický epos ve vilenských časopisech. – R. Korsak a J. Jasiński. – Tabatěrka Tom. Zana

3. Mladý Puškin a mladý Mickiewicz str. 212

Puškin a Voltaire. – Puškinovy prvotiny. – Ruslan a Ludmila. – Groteskní a parodické prvky v poémě. – Vývoj k romantismu. – Počátky Evžena Oněgina. – Mickiewicz a Voltaire. – Mickiewiczovy prvotiny. – Zárodky Pana Tadeáše v rané tvorbě Mickiewiczově. – Přejít k romantismu

4. Evžen Oněgin str. 225

Tvůrčí historie Evžena Oněgina. – Působení Byronova Dona Juana. – Kompozice poémy. – Žánrové rysy komické poémy v původní koncepci díla. – Změna koncepce. – Hrabě Nulin jako realizace původní koncepce Oněgina. – Typ donchuana, Nulina a zbytečného člověka. – Postava Taťány a její vliv na novou koncepci díla. – Ironie v Oněginovi. – Motivy a postupy komické poémy v konečné podobě Puškinovy básně. – Domek v Kolomně. – Rodokmen mého hrdiny

5. Pan Tadeáš	str. 249
-------------------------	----------

Vznik Pana Tadeáše a jeho souvislost s vilenskými prvotinami Mickiewiczovými. – Tvůrčí historie poémy. – Dvojí koncepce a dvojí dějové pásmo v Panu Tadeáši. – Pan Tadeáš a Oněgin. – Heroika a heroikomika v Panu Tadeáši. – Komické poémy v pozdní tvorbě Mickiewiczově

C. DOŽÍVÁNÍ KLASICISTNÍCH TVARŮ KOMICKÉHO EPOSU

1. Šubravská poéma v Polsku	str. 267
---------------------------------------	----------

Studentská poéma Al. Fredra. – Studentská poesie v Křemenci. – Tymon Zaborowski. – Komická poéma ve Varšavě. – Varšavské časopisy. – Princeps gurmandorum. – Ferd. Chotomski. – Salón gen. W. Krasińského. – Jaksiada K. Gaszyńskiego. – Dožívání šubravské satiry na Litvě. – Placyd Jankowski. – Heroikomická satira v Haliči. – L. Dunin Borkowski

2. České dunciády.	str. 275
----------------------------	----------

Lukián Samosatský v obrozených Čechách. – Fr. Dom. Kynský a S. Rožnay. – Historické romance a deklamovánky. – Básně o kartách. – Komická poéma jako literární satira. – Divný oučinek potěhu V. Stacha. – Bohyně V. Nejedlého. – RKZ jako předloha heroikomických parodií. – J. J. Langer. – Fr. J. Rubeš. – Zapova-Pontanova Vojna v gramatice

3. Dozvuky dubrovnického baroka	str. 280
---	----------

Náhrobní nápis frátera Zvekana. – Antun Ivanošić. – Zvekan Ivana Trnského. – A. Kaznačič

4. Žánrová groteska ruská a ukrajinská burleska	str. 283
---	----------

Rukopisná literatura studentská a vojenská. – Ilustrace ke komické poémě ve vývoji malířství. – Gospoža Kurdjukova I. P. Mjatljeva. – Ilustrace V. F. Timma a A. A. Agina. – Obraz a poéma P. A. Fedotova. – Burleskní básníci ukrajinští v letech čtyřicátých. – T. Ševčenko

III.

SLOVANSKÁ HEROIKOMIKA NA PŘECHODU KE KRITICKÉMU REALISMU

A. KOMICKÝ EPOS V SATIŘE REVOLUČNÍHO ROKU 1848

1. Česká satira předhavlíčkovská	str. 291
--	----------

Komický epos ve vývoji české satiry. – Bajka a epos zvířecí. – Vinařického Sněmy zvířat. – Klácelův Ferina lišák. – Koubkova Básníková cesta do pekel

2. Karel Havlíček Borovský str. 301

Havlíček jako tvůrčí typ. – Havlíček a tradice heroikomického eposu. – Havlíček a Heine. – První jenerální schůze Českého národního Muzeum. – Křest svatého Vladimíra. – Tyrolské elegie. – Král Lávra. – Havlíček, Irsko a M. Hartmann

3. Komická poéma v literatuře ilyrismu
a srbského romantismu str. 315

Bohatýrství v životě a romantické poesii balkánských Slovanů. – Nedochované komické poémy. – St. Vraz. – Komické prvky v Horském věnci P. P. Njegoše. – Dunciáda Branka Radičeviče. – Lj. P. Nenadović

B. NA CESTĚ K REALISTICKÉMU ROMÁNU

1. Od Puškina k Turgeněvovi str. 323

Dvojí tradice puškinská. – Puškinovy pohádky a P. P. Jeršov. – Tradice oněginská. – A. I. Poležajev. – M. J. Lermontov. – Prvotiny I. S. Turgeněva

2. Od Mickiewiczze k Sienkiewiczovi str. 336

Tradice mickiewiczovská. – Paměti Paskovy a Rzewuského Soplica. – Jul. Słowacki. – Poemat Piasta Dantyszka a Beniowski. – Gavenda. – W. Pol a L. Syrokomla. – Jiní pěstitelé gavendy. – Měšťanská gavenda haličská. – Antiromantické tendence v poémách R. Berwińskiego, L. Siemieńskiego aj. – Neromantický hrdina v romantickém obraze. – Všední příběh v romantické stylizaci. – Prvotina Sienkiewiczova

C. NĚKRASOV

1. Statkář a mužik str. 352

Realismus Někrasovovy tvorby. – Poéma o panském lovu. – Parodické rozvádění oněginského syžetu. – Mužik v Někrasovově tvorbě. – Někrasovská poéma. – Někrasovský verš. – Komu na Rusi blaze? – Groteskní nekrolog nevolnictví

2. Tragikomika velkoměsta str. 359

Petrohrad v Někrasovově životě a díle. – Básnický fejeton. – Veršovaná reklama panoptika. – Venkovan v Petrohradě. – Typ A. F. Bělopjatkina. – Satirický cyklus obrazů z petrohradské společnosti

IV.

SLOVANSKÁ HEROIKOMIKA V OBDOBÍ KRITICKÉHO REALISMU

A. HEROIKOMICKÁ SATIRA V POLITICKÝCH A SPOLEČENSKÝCH BOJÍCH OBDOBÍ DOVRŠOVÁNÍ BURŽOAZNÍ REVOLUCE

1. Společenské předpoklady vývoje heroikomiky u Slovanů
v druhé polovině XIX. století str. 371

Slovanské národy v druhé polovině století. – Význam satiry a humoru v nové situaci. – Humoristické časopisy. – Vzory a vlivy: Béranger a Heine. – Komická poéma v duchu kritického realismu. – Literatura regionální. – Komická poéma „konce století“

2. Básníci Svistka a Iskry str. 376

Občanská poesie v Rusku let 60tých. – Vliv Někrasovův. – Kozma Prutkov. – Satirické časopisy. – Svistok N. A. Dobroljubova. – Kuročkinova Iskra. – A. K. Tolstoj. – Komická poéma v satirě revolučních demokratů a jejich odpůrců

3. Literární satira a lidový humor v protirakouském boji Čechů
a Slováků str. 382

České hnutí v letech 60tých. – Vliv Havlíčkův. – Humoristicko-satirická publicistika. – Literární satira v bojích družiny Májové. – Satira na besedách a merendách. – Parodistické společnosti lidové. – Lidiada Koldy Malínského. – Parodie kramářských písní a loutkové divadlo. – Heroikomické zesměšnění rakouské armády. – Frajtr Kalina a kanonýr Jabůrek. – Parodie barokních hrůz pekelných. – Satira slovenská. – Faustiáda Jonáše Záborského

4. Měšťanská satira polská str. 391

Situace v Haliči. – Satiricko-humoristické časopisy. – Literatura „švistků“. – Wł. L. Anczyc. – Al. Morgenbesser. – K. Bartoszewicz

5. Od agy Čengiće k babě Čengiickyni str. 398

Odumírání ilyrského hnutí. – Vůdcové ilyrismu v konstitučním Rakousku. – Pozdní satira M. Bogoviće. – Hnutí Starčevićovo. – Omladina v Srbsku. – Občanská poesie Jihoslovanů. – Zmaj Jovan Jovanović. – Antiromantická tendence v jeho poesii. – Komická poéma u Slovinců. – S. Jenko. – Dunciáda Fr. Levstika. – Elysejské satiry J. Stritarar. – Heroikomická satira charvátská. – J. Jurković a A. Šenoa. – Kovačičova travestie eposu Mažuranićova

B. KOMICKÁ POÉMA V RÁMCI REALISTICKÉ LITERATURY

1. Slovanská epika v druhé polovině XIX. století str. 413

Ústup velké epiky v literatuře ruské a polské. – Rozvoj epiky u Slovanů ostatních. – Vliv kritického realismu

2. Rozkvět velké epiky v literatuře české str. 415

Oněginské poémy G. Pflagra Moravského a J. Nerudy. – Heroikomické motivy v tvorbě Nerudově. – Sv. Čech. – Heroikomická vyprávění v cyklu Ve stínu lípy. – Čechovy veršované satiry. – Matěj Brouček. – Komické poémy L. Quise. – Hloupý Honza a Hans Wučba H. Zejlerja

3. Komická poéma v díle zakladatelů realistické prózy bulharské a ukrajinské str. 432

Ivan Vazov. – Postavení veršované epiky v jeho díle. – Jeho komické poémy. – Vazov, Heine a Puškin. – Kýchavka Sallustiova. – Ivan Franko. – Bojovný ráz jeho díla. – Satiry o Botokudech. – Vliv Havlíčkův. – Cestopisné satiry Frankovy. – Panské žerty. – Básně pro děti a překlady

4. Komická poéma v literatuře regionální str. 438

Rozvoj regionálního tvoření dialektického v 50tých letech. – Fr. Mistral a Fr. Reuter. – Regionální poéma polsko-slezská N. Bonczyka. – Heroikomická poesie kašubská. – H. Derdowski. – Regionální tvorba na Moravě. – Heroizace plebejského hrdiny selského v literatuře české a polské

V.

HEROIKOMIKA A NOVÁ HEROIKA STOLETÍ IMPERIALISTICKÝCH VÁLEK A PROLETÁŘSKÝCH REVOLUCÍ

- A. 1. KONEC A POČÁTEK STOLETÍ str. 445

Literatura období imperialistické krize. – Oživení útvaru poémy. – Společenská satira Stojana Michajlovského. – E. Popdimitrov – Realistická a komická poéma u epigonů Sv. Čecha. – Voltairiánská satira J. S. Machara a heineovská ironie V. Dyka. – Boží bojovníci. – Komická poéma v díle srbocharvátských realistů a modernistů. – St. Sremac. – Heroikomický Marko králevic R. R. Domanoviće. – V. Ilić. – Heroický medvěd Vl. Nazora. – Dvojí heroikomická reakce na novoromantismus polský. – St. Tarnowski a Boy Želeński. – Zelený balónek. – Ruská poesie před první světovou válkou

2. Margites XX. věku	str. 456
--------------------------------	----------

Převrácení hodnot válkou a revolucí. – Dobrý voják Švejk. – Švejk a legendární Margites. – Heroikomický sen kadeta Bieglera. – Heroikomika v české satíře válečné a poválečné. – Kabaret Červená sedma a Bassovy letáky. – Šibeničky. – J. Hausmann. – Krize let třicátých a nástup fašismu. – Osvobozené divadlo. – Čapkova Válka s mloky

3. Zelené květy romantické ironie	str. 470
---	----------

Poláci za první války a po válce. – Tradice Zeleného balónku. – Poválečná činnost Boye-Zeleňského. – Satira skamandritů. – Jan Lechoń. – Heroikomická stylizace Pilsudského v Cyruliku Warszawském. – Satira Ad. Nowaczyńskiego. – Jul. Tuwim. – Polské květy. – Tuwimovo pojetí vlasti. – K. I. Gałczyński. – Romantická ironie v základu jeho tvorby. – Groteska. – Antiromantická tendence a boj proti maloměššáctví. – Zelená husa

B. GIGANTOMACHIE VELKÉ ŘÍJNOVÉ SOCIALISTICKÉ REVOLUCE str. 488

Děmjan Bědnyj a Vl. Majakovskij. – Publicistická poesie Děmjanova. – Vliv Puškina, Jeršova a Někrasova. – Někrasovské poémy o ruské vesnici. – Satira a heroikomika. – Nový heroismus boje a heroismus práce. – Vydání Puškinovy Gavriiliady. – Děmjanova veršovaná předmluva a poémy proticírkevní. – Vidění nebe na zemi. – Počátky Vl. Majakovského. – Futurismus a revoluční romantismus. – Majakovského souboje s bohem. – Groteska a fantastika v jeho rané tvorbě. – „Lubok“ v poesii Majakovského. – Majakovského tvorba pod vlivem Velké říjnové revoluce. – Mistéria-buff. – Symbolika a realismus poémy. – 150,000.000 – gigantomachie Velké říjnové socialistické revoluce

Poznámky	str. 506
--------------------	----------

Seznam ilustrací	str. 525
----------------------------	----------

Rejstřík jmenný	str. 527
---------------------------	----------

Rejstřík věcný	str. 541
--------------------------	----------